

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****HAYDAR AKAR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/2593
Karar Tarihi : 15/3/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Ali Erdem ŞAHİN
Başvurucu : Haydar AKAR
Vekili : Av. Celal ÇELİK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başbakan yardımcısı hakkında kullandığı ifadeler nedeniyle aleyhine tazminata hükmedilen başvurusunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/1/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.
4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

5. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
7. Başvurucu, olay tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Kocaeli milletvekilidir. Başvurucu 2017 yılının Ağustos ayının başlarında mensubu olduğu partinin Gebze ilçesinde düzenlediği basın toplantısına katılmış ve burada bir konuşma yapmıştır. Başvurucu; partisinin iç işleyişine, belediyenin icraatlarına ve yerel seçimlere ilişkin

değerlendirmelerde bulunduktan sonra "FETÖ'nün siyasi ayağının hiç gündeme gelmediğini" belirterek konuşmasında şu ifadeleri kullanmıştır:

"...Bunların alayı FETÖ'cü, AKP Genel Başkanı (...), Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı (...), Başbakan Yardımcısı Fikri Işık, Gebze Belediye Başkanı (...) de FETÖ'cü. Türkçe Olimpiyatlarını hatırlayın. FETÖ'cü derken 15 Temmuz da silahı aldı darbeci diye demiyoruz. Sağladıkları imkanları ve işbirlikleri olarak söylüyoruz. Milat 17-25 Aralık değil. Türkiye'nin en büyük hırsızlığıdır 17-25 Aralık. Bunlar hesap vermeden FETÖ bitmez. Bunlara hakkımızı helal etmiyoruz. Sokaklarda olmaya devam edeceğiz. Kocaeli'nin sorunlarını gündeme taşımaya devam edeceğiz. 2019 Türkiye için milat olacak. Bunlardan hızla kurtulmamız lazım. Çünkü Türkiye'ye yazık oluyor."

8. Anılan ifadeler, Kulis Haber sitesinde "Haydar Akar yine saçmaladı"; Gerçek Kocaeli haber sitesinde "Bunların Alayı Fetö'cü"; Gebze Haber sitesinde ise "Akar. Bunların Alayı FETÖ'cü" başlıklarıyla haberleştirilmiştir.

9. Dönemin Başbakan Yardımcısı Fikri Işık (davacı) başvuruçunun konuşmasında kişilik haklarına saldırıda bulunduğu iddiasıyla Kocaeli 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) manevi tazminat davası açmıştır. Davacı başvuruçunun basın toplantısında kendisini Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olmakla itham ettiğini ve anılan ifadelerin basına yansımalarıyla kişisel ve siyasi itibarının zarar gördüğünü ileri sürmüştür.

10. Mahkeme 7/12/2017 tarihli kararla davanın kısmen kabulü ile başvuruçunun davacıya 5.000 TL tazminat ödemesine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Davalı Haydar Akar'ın basın toplantısı sırasında yaptığı açıklamada davacının ismini de belirterek kullandığı 'FETÖ'cü', 'Bunlar hesap vermeden FETÖ bitmez', 'Fikri Işık da bunların hepsi FETÖ'cü', ifadeleri nedeniyle isnatta bulunduğu anlaşılmaktadır.

Dini değerleri kullanarak faaliyetlerini çocuklar ve öğrenciler üzerinde yoğunlaştırarak yurt içinde ve yurt dışında yetiştirdiği beyni yıkanmış üyelerini finans ve siyasi güçleriyle demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti kamu kurumları içine sokmaya çalışarak uzun yıllar faaliyete bulunan FETÖ/PDY örgütünün 15/07/2016 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde yuvalanan aralarında general ve amirallerinde bulunduğu subay, astsubay, uzman er ve erbaşlar ile askeri öğrencileri aracılığıyla Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmak ve Anayasal Düzeni değiştirmek amacıyla darbe teşebbüsünde bulunan örgütün Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devleti Yapılanması olduğu, kamuoyunda kısaca FETÖ'cü olarak tabir edilen kişilerin vatan haini olduğu yargısal kararlarla tanındığı tartışmasızdır.

Davalının FETÖ'cü isnadını destekleyen bir ipucu açıklamada yer almamaktadır. Anayasa'nın 56/3. maddesine göre demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez öğelerinden sayılan siyasal parti üyesi olarak davalı; politika alanında rekabet içerisinde eleştiri hakkını kullanırken hukuk düzeninin suç saydığı eylemleri isnat ederken suçun işlendiği yolunda kuvvetli şüpheye ilişkin olguların varlığı ortaya koyması gerektiği, buna ilişkin emare göstermediğinden davalının manevi eleştiri sınırını aşarak hukuka aykırı asılsız açıklama niteliğinde olduğundan davacı Fikri Işık'ın kişilik haklarını ihlal ettiği anlaşıldığı, olayın davacıyı derin üzüntüye sevk ettiği, davalı tarafın kusurlu eylemi ile yaşamak durumunda kaldıkları manevi acının giderilmesi gerektiği..."

11. Karara karşı taraflarca istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Daire) 22/11/2018 tarihli ilamla başvuruçunun istinaf

isteminin esastan reddine, davacının istinaf isteminin ise kısmen kabulüyle davacıya 10.000 TL tazminat ödemesine kesin olarak karar vermiştir. Daire gerekçesinde; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıfta bulunularak olayın gelişim tarzı, olay tarihi, tarafların sıfatları, işgal ettikleri makam, tespit olunan sosyal ve ekonomik durumları ile manevi tazminatın amacı gözetildiğinde Mahkemece takdir edilen manevi tazminat miktarının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Anılan ilam, başvurucuya 27/12/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

12. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

B. Uluslararası Hukuk

13. İlgili uluslararası hukuk için bkz. *Koray Çalışkan*, B. No: 2014/4548, 5/12/2017, §§ 17-23; *Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, §§ 29-37.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 15/3/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

15. Başvurucu; konuşmasının bir bütün hâlinde değerlendirilmeksizin belirli ifadeler üzerinden dava konusu edildiğini, eleştirilerinin FETÖ/PDY ile yapılmış iş birlikleri ve sağlanmış imkânlarla dayandığını, bir milletvekili olarak kendisinin siyasi eleştirilerde bulunma hakkının olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu; siyasetçilerin kendilerine yönelik eleştirilere karşı daha tahammüllü olması gerektiğini ifade ederek davacıya yönelik eleştiri mahiyetindeki ifadelerinden dolayı manevi tazminat ödemesinin ifade özgürlüğünü, mahkemelerce delillerin eksik değerlendirilmesinin adil yargılanma hakkını, benzer davalarda sahip olunan siyasi görüşe göre mahkemelerce farklı kararlar verilmesinin ise eşitlik ilkesini ihlal ettiğini iddia etmiştir.

16. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesince yapılacak değerlendirmede ifade özgürlüğü yönünden başvuruya konu sözlerin eleştiri sınırlarını aştığına ilişkin yargılama makamlarının değerlendirmelerinin, Anayasa hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatları ile diğer tespit ve değerlendirmelerin dikkate alınarak bir karar verilmesi gerektiği, eşitlik ilkesi yönünden başvurucunun iddialarını makul delillerle ortaya koyup koyamadığının, başvuru konusu olayla ilgili olarak bu ilkenin nasıl ve ne şekilde etkilendiği hususunda yeterli açıklamalarda bulunup bulunmadığının ve ileri sürdüğü hususları temellendirip temellendiremediğinin değerlendirilmesi gerektiği, adil yargılanma hakkı

yönünden ise başvuruçunun delillerin eksik değerlendirildiği yönündeki iddiasının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığı hususunun dikkate alınmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir.

17. Başvuruçucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında daha önceki iddialarını yineleyerek haklı olgulara dayanarak eleştiride bulunduğunu ve kamu yararı çerçevesinde toplumu aydınlatma güdüsüyle hareket ettiğini belirtmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuruçucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruçunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

19. Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

21. Başvuruçunun bir siyasetçiye yönelik sözleri nedeniyle manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvuruçunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

22. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler,... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar,... demokratik toplum düzeninin... gereklerine... aykırı olamaz."

23. Yukarıda anılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

24. 6098 sayılı Kanun'un 49. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

25. Müdahalenin *başkalarının şöhret veya haklarının* korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

26. Anayasa Mahkemesi *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk* ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır. Buna göre temel hak ve özgürlükleri sınırlayan tedbir, toplumsal bir ihtiyacı karşılamalı ve başvurulabilecek en son çare niteliğinde olmalıdır. Bu koşulları taşımayan bir tedbir, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (*Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 51; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

27. Başvurucunun ihlal edildiğini iddia ettiği ifade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme ve gerçekleştirme konusunda başkalarını ikna etme çabaları ve bu çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindedir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Bekir Coşkun*, §§ 33-35; *Tansel Çölaşan*, §§ 35-38).

28. Bununla birlikte ifade özgürlüğü, sıkı bir şekilde yorumlanması gereken istisnalara tabidir ve herhangi bir kısıtlama ihtiyacı ikna edici bir şekilde tesis edilmelidir. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden ve bu bağlamda ifade özgürlüğünü kullananların uyması gereken görev ve sorumluluklardan biri de başkalarının şöhret veya haklarının korunmasıdır. Bireyin şeref ve itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanır (*İlhan Cihaner* (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 44). Devlet, bireyin şeref ve itibarına keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 41; *Adnan Oktar* (3) B. No: 2013/1123, 2/10/2013 § 33; *Bekir Coşkun*, § 45; *Önder Balıkcı*, B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 44).

29. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında bu iki hak arasında adil bir dengeyi gözetilip gözetilmediğini değerlendirmiştir (*Nilgün Halloran*, § 27; *İlhan Cihaner* (2), § 49).

Bu, soyut bir değerlendirme değildir. Çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için başvuruçunun kullandığı ifadelerin türünün, kamusal tartışmalara katkı sunma kapasitesinin, ifadelere yönelik kısıtlamaların niteliğinin ve kapsamının, ifadelerin kimin tarafından dile getirildiğinin, kime yöneldiğinin, tarafların konularının, ilgili kişilerin önceki davranışlarının ve kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığının değerlendirilmesi gerekir (*Nilgün Halloran*, § 44; *Ergün Poyraz* (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 58-66; *İlhan Cihaner* (2), §§ 66-73).

30. Söz konusu değerlendirmelerde derece mahkemelerinin belirli bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, bir *kısıtlamanın* ifade özgürlüğü ile bağdaşıp bağdaşmadığı hususuna karar vermede yetki sahibi olan iç hukuktaki son mercidir (*Sinan Baran*, B. No: 2015/11494, 11/6/2018, § 37).

31. Anayasa Mahkemesinin görevi, bu denetimi yerine getirirken derece mahkemelerinin yerini almak değil söz konusu yargı mercilerinin takdir yetkilerini kullanarak verdikleri kararların Anayasa'nın 26. maddesi açısından doğruluğunu denetlemektir (*Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 76). Anayasa Mahkemesi somut olayın koşullarında başvuruçunun yaptığı konuşmada kullandığı ifadeler nedeniyle manevi tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, gerçekleşmesi amaçlanan meşru amaçla orantılı olup olmadığını, bunu haklı göstermek için ortaya konan gerekçelerin *ilgili ve yeterli* görünüp görünmediğini davanın bütününe bakarak değerlendirecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56; *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri*, § 120; *Sinan Baran*, § 38).

iv. Somut Olayın Değerlendirilmesi

32. Başvuru konusu olayda ana muhalefet partisi milletvekili olan başvuruçunun, parti il teşkilatının düzenlediği bir basın toplantısında yapmış olduğu konuşmada o tarihte görevde olan iktidar partisi milletvekili ve aynı zamanda başbakan yardımcısı olan davacı hakkında kullanmış olduğu "*başbakan yardımcısı Fikri Işık da FETÖ'cü*" ifadesi nedeniyle manevi tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir. Mahkeme, başvuruçunun konuşmasında somut bir delile dayanmadan davacıya FETÖ/PDY'ci isnadında bulunduğunu kabul etmiş ve bu kabulü onun aleyhine tazminata hükmedilmesinin tek gerekçesi yapmıştır. O hâlde Mahkeme, başvuruçunun açıklamalarını somut bir olgusal isnat olarak nitelendirmiştir.

33. Bu noktada maddi olgu olarak değerlendirilen ifadelerin kanıtlanması beklenirken değer yargısı sayılan ifadeler için ise belli bir olgusal temelin varlığı aranmalıdır (*Kadir Sağdıç*, § 57; *İlhan Cihaner* (2), § 64). Ancak bir açıklamanın tamamen değer yargısından oluşması durumunda bile müdahalenin orantılılığı ihtilafı açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenip desteklenmemesine göre tespit edilmelidir. Çünkü somut unsurlarla desteklenmiyorsa değer yargısı ölçsüz olabilir (*Cem Mermut*, B. No: 2013/7861, 16/4/2015, § 48). Bu bağlamda ilk olarak derece mahkemelerinin bir *kısıtlamanın* ifade özgürlüğü ile bağdaşıp bağdaşmadığı hususuna karar verirken kullanılan ifadeleri bağlamından kopartmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirmesi gerektiği hatırlanmalıdır (*Nilgün Halloran*, § 52; *Önder Balıkcı*, § 45).

34. Konuşmaya bir bütün olarak bakıldığında başvuru, Kocaeli milletvekili sıfatıyla partisinin iç meselelerine, yerel seçimlere ve il sorunlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş ve konuşmasının bir bölümünde (bkz. § 7) Türkçe Olimpiyatları'nı emsal göstererek çok sayıda siyasetçi ile birlikte davacının da bir zamanlar Fetullah Gülen cemaati olarak anılan ama sonradan devleti ele geçirmeye çalıştıkları anlaşılan örgüt ile ilişkilerinin olduğunu iddia etmiştir. Bundan başka başvuru konuşmasında "FETÖ'cü derken 15 Temmuz da silahı aldı darbeci diye demiyoruz. Sağladıkları imkanları ve işbirlikleri olarak söylüyoruz." sözleri ile FETÖ'cü ifadesini davacının 15 Temmuz darbe girişiminin bir parçası olduğu gibi bir iddiaya dayandırmadığını vurgulamıştır.

35. Anayasa Mahkemesinin kanaatine göre başvuru, ana muhalefet partisi milletvekili olarak o tarihte başbakan yardımcısı olan davacının anılan örgüte yönelik geçmişteki yaklaşımını hedef almıştır. Başvuru, Türkçe Olimpiyatları'na ve davacının geçmiş bazı konuşmalarına atıfta bulunmuştur. Başvurucunun konuşması somut bazı vakalara dayalı değer yargısı niteliğindedir ve ispatlanması beklenemez. Görüldüğü üzere eldeki olayda ilk derece mahkemesi, ihtilaf konusu sözleri olayların ve konuşmanın bütünü içinde değerlendirmekte başarısız olmuş; başvurucunun tazminat ödemeye mahkûm edilmesine neden olan ifadeleri tırnaklama yaparak konuşmanın tamamından ayrı bir şekilde değerlendirmiştir.

36. Somut olayda davacıya yapılan FETÖ'cü yakıştırmasının FETÖ/PDY'nin 15 Temmuz darbe girişimi ile ülkemize verdiği maddi ve manevi zararlar gözönüne alındığında muhatabı açısından rahatsız edici olduğu kabul edilebilir. Ancak Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında benimsediği gibi demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan ve toplumun ilerlemesi ve biryinin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü, sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (*Emin Aydın (2)*, B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; *Bekir Coşkun*, § 52). Anayasa Mahkemesi yine pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya ve hatta kısırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (*Ali Suat Ertosun*, B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; *Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri*, § 102). Bu sebeplerle başvuruya konu konuşmada geçen ve tazminat ödenmesine neden olan bu gibi ifadelerin bazı bağlamlarda kullanımlarının toplumca kaba ve rahatsız edici bulunması hukuk sisteminde ceza veya tazminat şeklinde bir müeyyide bağlanmasının tek başına haklı gerekçesi olamaz.

37. Başvuru, kendi seçim bölgesinden milletvekili seçilen ve aynı zamanda başbakan yardımcısı olarak görev yapan davacıyı hedef olarak siyasi arenada avantaj elde etme ve parti teşkilatındaki kişileri motive etme gayesindedir. Bu noktada siyaset adamlarının birbirlerine karşı kullandıkları sözlerin açıkça polemik çıkarmaya, şiddetli tepkiler yaratmaya ve taraftarlarını konsolide etmeye yönelik siyaset üsluplarının bir parçası olduğu kabul edilmelidir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, § 65).

38. Unutulmamalıdır ki seçmenlerini temsil eden, onların taleplerini, endişelerini ve düşüncelerini politik alana aktaran ve çıkarlarını savunan, seçilmiş kimseler için ifade özgürlüğünün özellikle değerli olduğu açıktır. Bu sebeple müdahale eğer bir siyasetçinin ve özellikle muhalefet partisinin bir üyesinin ifade özgürlüğüne yönelik ise başvuruların çok daha sıkı bir denetimden geçirilmesi gerekmektedir. Buna ilave olarak mevcut başvuru konusu olaylar halka mal olmuş kişiler olarak hareket eden siyasetçiler arasında geçtiği için

kabul edilebilir eleştirii sınırları, sıradan bir kimse ile karşılaştırıldığında daha geniştir. (Kemal Kılıçdaroğlu, § 61: Nihat Zeybekçi, B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 38). Bu sebeple davacının kendisine yönelik eleştirilere sıradan insanlara göre daha fazla hoşgörü göstermesi gerekir. Üstelik başvuru konusmasının ve yapılan haberlerin davacının hayatı üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu konuşmadan sonra da davacı başbakan yardımcılığı görevine devam etmiş ve makamı kaldırılana kadar anılan görevi sürdürmüştür. Davacı, hâlihazırda Kocaelli milletvekili olarak TBMM'de görev yapmaya devam etmektedir. Bu bağlamda haberlere konu edilen konuşma nedeniyle davacının kişisel kariyerinin etkilenmediği söylenebilir.

39. Yukarıdaki tespitlere karşın Mahkeme, başvuru konusmasının ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarın korunması hakkı arasında bir denge kurmaya çalışmamıştır. Mahkemenin başvuru konusmasının tazminat ödemesine karar verilmesine ilişkin ileri sürdüğü gerekçeler, başvuru konusmasının ifade özgürlüğü hakkına yapılan müdahale için ilgili ve yeterli bir gerekçe olarak kabul edilemez. Başvuru konusmasının tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna ulaşılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

41. Başvuru konusmasının yargılamanın yenilenmesi ile birlikte 15.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

42. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aliğül Alkaya ve diğeri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

43. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan başvuru konusmasının uğradığını iddia ettiği zararlarla ilgili bilgi ve belge sunulmadığından maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/356, K.2017/550) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/3/2022 tarihinde karar verildi.

Başvuru Numarası : 2019/2593

Karar Tarihi : 15/3/2022

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Anayasa Mahkemesi çoğunluğu başvurunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir. Aşağıda açıkladığım sebeplerle bu karara katılmadım.

2. Başvurucu Başbakan Yardımcısı hakkında kullandığı ifadeler nedeniyle aleyhine tazminata hükmedilmesini, ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia ederek mahkememize başvurmuştur.

3. Mahkememizin gerekçeli kararında başvuru süreci, olay ve olgular ayrıntılı olarak yazıldığından bu süreçler karşı oy yazısında tekrar edilmemiştir.

4. Kocaeli Asliye Hukuk Mahkemesinin 07/12/2017 tarihli kararı ile başvurunun yapmış olduğu konuşmada kullandığı ifadelerin davacının kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu kabul edilerek manevi tazminata hükmedilmiştir.

5. Kocaeli Asliye Hukuk Mahkemesinin bu kararı taraflarca istinaf edilmiştir. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 22/11/2018 tarih 2018/257 E. 2018/1407 K. Sayılı ilamıyla başvurunun talebin esaslanarak reddine davacının istinaf talebinin kabulüne tazminatın 10.000 TL'ye çıkarılmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu söz konusu dava nedeniyle tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Anayasa'nın düşüncesini açıklama ve yayma hürriyeti ve basın hürriyetine ilişkin haklara bir müdahalenin olup olmadığı değerlendirirken Anayasa'nın 13. Maddesinde öngörülen somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülen, Anayasa'nın 26. Maddesinin 2. Fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

8. İfade ve basın özgürlükleri mutlak olmayıp sınırlandırılabilir nitelikli haklardandır. Anayasa'nın 26. Maddesinin 2. Fıkrasında sınırlama sebeplerine yer verilmiştir. Basın özgürlüğünün sınırlandırılmasında ise kural olarak 28. Maddenin 4. Fıkrası gereği Anayasa'nın 26. ve 27. Madde hükümleri uygulanacaktır.

9. Anayasa'nın 12. Maddesi "temel ve hak ve hürriyetler kişinin topluma ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını ihtiva eder." düzenlemesiyle kişilerin sahip oldukları temel hak ve hürriyetleri kullanırken ödev ve sorumluluklarının bulunduğu gönderme yapmaktadır. İfade ve basın özgürlükleri kullanırken de geçerli olan bazı görev ve sorumluluklar bulunmaktadır. Mahkememizin (Orhan Pala, B. No: 2014/2983, 15/2/2017 Önder BALIKÇI B. No: 2014/6009 , 15/2/2017) kararlarında da basın özgürlüklerinin mutlak olarak düzenlenmediği Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlandırıldığına izin verildiği vurgulanmıştır.

10. AİHM, ifade özgürlüğü ile özel yaşama saygı ve kişilik haklarının korunmasını dengelerken birçok faktörü değerlendirmektedir. Basın da yer alan ifadelerin genel yarar ile tartışmaya katkısı ilgili kişinin ne kadar meşhur olduğu ve haberin konusunun ne olduğu,

ilgili kişinin yayından önceki davranışı, bilgi elde edinme yöntem ve doğruluğu, yayının içeriği biçimi ve sonuçları ifadeye uygulanan yaptırımın ağırlığı gibi kriterleri her somut olay bağlamında değerlendirmektedir.

11. AİHM, ifade ve basın özgürlüğü ile kişilerin şeref ve itibar hakkının dengelenmesinde kişilerin yaptığı iş kamu görevlisi olup olmaması politikacı olup olmaması gibi kriterleri de esas alarak somut olayları değerlendirmektedir.

12. AİHM, Pakdemirli Türkiye kararında başvuranın sözleri siyasi bir eleştiriden daha çok kişisel bir saldırı içeriğini kabul etmiştir. Sözleşmenin 10. Maddenin 2. Paragrafından öngörüldüğü şekilde 3. Kişilerin itibarının korunmasının siyasetçileri de kapsadığını bir siyasetçinin başka bir siyasetçiyi eleştirdiği durumlarda ve özellikle bu eleştiri parlamento gibi ayrıcalıklı bir alanda dile getirildiğinde bunun daha da geçerli olduğunu kabul etmiştir. Yine AİHM, tarafların statüsü, görevleri dikkate alındığında siyasetçi bir kişinin eleştiriye katılma eşiğini sıradan bir kişiye nispeten daha yüksek olduğunu kabul etse bile kişinin manevi bütünlüğü çerçevesinde şerefine, saygınlığının ve itibarının korunmasını istemesini olağan kabul etmiştir.

13. Başvurucu kullanmış olduğu ifadeler nedeniyle Kocaeli Asliye Hukuk Mahkemesince kişilik haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle tazminata hükmedilmiştir. Mahkeme gerekçesinde davalının konuşmasında hukuk düzeninin suç saydığı eylemleri isnat ederken suçun işlendiği yolunda kuvvetli şüpheye ilişkin olguların varlığı ortaya koyması gerektiği buna ilişkin emareleri göstermediğinden ifadelerin eleştiri sınırını aştığını hukuka aykırı asılsız açıklama niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

14. Kişilerin şeref ve itibarının korunması basın ve ifade özgürlüğü hürriyetinin korunması konusunda değerlendirme yapılırken mahkemelerce bir dengelenme yapılmaz zorunluluğu vardır. Maddi vakıaların değerlendirilmesi, yorumlanması ve nitelendirilmesi derece mahkemelerinin takdirindedir. Maddi vakıalar uyumsuzlukta uygulanacak hukuk kurallarından farklı olarak sadece somut bir olayı değerlendirdiğinde ancak somut olayın şartları çerçevesinde yorumlanabilir ve anlamlandırılabilir. Başvurucunun delillerin eksik değerlendirildiği iddiası her şeyden önce konun yolu şikayeti niteliğindedir.

15. Somut olayda Kocaeli Asliye Hukuk Mahkemesince başvurunun konuşmasında geçen ibareler değerlendirilmiştir. "... Hukuk düzenin suç saydığı eylemleri isnat ederken suçun işlendiği yolunda kuvvetli şüpheye ilişkin olguların varlığının ortaya konulması gerektiği, buna ilişkin emare göstermediğinden davalının eylemi eleştiri sınırı aşarak hukuka aykırı asılsız açıklama" olarak değerlendirilmiştir.

16. Kişinin maddi manevi varlığının korunması kapsamında kamu makamları tazminat yoluyla müdahalede bulunmuştur. Hakların dengelenmesi kapsamında tazminata hükmedilmesi orantısız değildir.

17. Yukarıda belirtilen gerekçelerle basın ve ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği görüşüyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye
Selahaddin MENTEŞ